

Predmet:

Stališče o problematiki varstva kmetijskih zemljišč

Partnerji projekta »Odgovorno do prostora!«¹ želimo javnosti in nosilcem odločanja v Republiki Sloveniji predstaviti stališče do osnutka [Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o kmetijskih zemljiščih](#) (ZKZ-C), ki je do 11.11.2010 v medresorskem usklajevanju. Do osnutka zakona imamo pomembne strokovne zadržke, ker ni skladen s prostorsko zakonodajo. **Menimo, da osnutek zakona ni domišljen in da lahko ogrozi dolgoročen in skladen prostorski razvoj Slovenije, ker bo dodatno otežil, ali celo onemogočil, vsebinsko tehtanje in usklajevanje različnih interesov v prostoru.** Postopki urejanja prostora so v Sloveniji že danes preveč normirani in neučinkoviti, zato to stališče še posebej namenjam o v premislek in presojo ministru za okolje in prostor.

Partnerji Odgovorno do prostora! zato menimo, da javno objavljeni osnutek ZKZ-C ni **primerna podlaga za učinkovito varovanje kmetijskih zemljišč in poudarjamo, da je zagotavljanje smotrne rabe in varstva kmetijskih zemljišč mogoče samo z načrtovanjem njihove rabe in njihovega varstva.** Načrtovanje vedno pomeni postopek, v katerem se preverjajo učinki posameznih rešitev in oblikujejo usklajeni predlogi dolgoročno in vsestransko ustreznih rešitev. **Takšni postopki pa potekajo v okviru prostorskega načrtovanja.**

Čeprav smo do osnutka zakona zadržani, se zavedamo, da je varovanje pridelovalnega potenciala tal temeljna skrb družbe in podpiramo prizadevanja, da se prenovi zakonodajni okvir varstva kmetijskih zemljišč. Prepričani smo, da sedanje rešitve ne zagotavljajo njihovega varstva in se pridružujemo ugotovitvam posveta 'Sonaravni razvoj Slovenije in urejanje prostora; Varovanje kmetijskih zemljišč – utopija ali realnost?', ki so ga dne 12. aprila 2010 organizirali Parlamentarna skupina GLOBE Slovenija, Svet za varstvo okolja Republike Slovenije in Slovenska akademija znanosti in umetnosti, iz katerih povzemamo:

1. da bi v skladu z ustaljeno prakso v zahodnih državah Evrope varstvo in razvoj kmetijskih zemljišč morali načrtovati v okviru načrtovanja skladnega razvoja podeželja, ne pa zgolj v okviru normativnega varovanja kmetijskih površin in da za takšno razvojno politiko podeželja potrebujemo dobre strokovne podlage, merila in jasno opredeljene prioritete medresorsko usklajenih razvojnih ciljev Slovenije;

¹ Partnerji projekta Odgovorno do prostora! so: Zbornica za arhitekturo in prostor Slovenije, Inštitut za politike prostora, Fakulteta za arhitekturo, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo, Filozofska fakulteta - Oddelek za geografijo, Fakulteta za družbene vede, Oddelek za krajinsko arhitekturo pri Biotehniški fakulteti, Inženirska zbornica Slovenije, Znanstveno-raziskovalno središče Koper, Društvo urbanistov in prostorskih planerjev Slovenije, Društvo krajinskih arhitektov Slovenije, Zveza geodetov Slovenije in Trajekt - Zavod za prostorsko kulturo. Projekt je v izhodišču podprlo preko 200 posameznikov, ki strokovno delujejo na področju urejanja prostora.

2. da je potrebno dopolniti in spremeniti ne le kmetijsko zakonodajo, temveč tudi zakonodajo o urejanju prostora in varstvu okolja ter zakonodajo povezanih resorjev z vsemi ustreznimi podzakonskimi predpisi, ki morajo opredeliti merila načrtovanja namenske rabe prostora na regionalni in lokalni ravni;

3. da mora biti krajinsko načrtovanje sestavni del integralnega prostorskega načrtovanja in da je v izogib težavam v sedanjih pogojih dela treba vzpostaviti medresorske planske sosvete na vseh ravneh za pripravo prostorskih, krajinskih, in urbanističnih izvedbenih načrtov ter za načrtovanje skladnega razvoja podeželja.

Ker aktivnosti v zvezi s spremembo kmetijske zakonodaje tečejo mimo teh sklepov in ker je Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo septembra 2010 na spletnih straneh javno objavilo osnutek ZKZ-C za javno razpravo ter ga je **ne da bi** zavzelo stališče do prejetih pripomb konec oktobra 2010 že posredovalo v medresorsko usklajevanje, **javnost seznanjamo z naslednjimi stališči:**

1. Ustava Republike Slovenije posebej določa varstvo zemljišč (71. člen) in to tako, da se z (1) zakonom zaradi smotrnega izkoriščanja zemljišč določajo posebni pogoji za uporabo zemljišč in z (2) zakonom posebno varujejo kmetijska zemljišča. Oba zakona, ki temeljita v določilih Ustave Republike Slovenije, morata usklajeno določati takšne pogoje, da bo mogoče zemljišča izkoriščati smotrno.

2. K ustrežnejšemu varstvu tal in posledično učinkovitejšemu varstvu kmetijskih zemljišč vodi le medministrsko usklajen, torej **vladni projekt načrtovanja skladnega razvoja podeželja, ki se mora uveljaviti skozi dopolnitve in spremembe obstoječih prostorsko načrtovalskih praks in medresorskega usklajevanja**. Nujna je tudi nova zasnova načina usklajevanja med državo in lokalnimi skupnostmi na eni strani ter **uvedba regionalne ravni prostorskega načrtovanja**.

3. Sprememba zakona o kmetijskih zemljišč **bi zato morala potekati sočasno in usklajeno s svežnjem ukrepov za načrtovanje skladnega razvoja podeželja**. Prostor in plodna tla sta končno omejena naravna in razvojna vira. Edina možnost za smotrno izkoriščanje obeh virov, je njuna večnamenska raba. O najbolj smotrni rabi obeh virov pa je treba izdelovati strokovne raziskave, se glede tega pregledno in konstruktivno usklajevati ter sprejemati odgovorne odločitve.

4. **Kmetijska zemljišča se v evropski in tudi širši tradiciji najučinkoviteje varujejo v procesih prostorskega načrtovanja**. Tudi v Sloveniji se je doslej s prostorskimi akti usklajevalo in odločalo o načinu rabe vsake zemljiške parcele posebej. O spremembi namenske rabe kmetijskih zemljišč je aktivno odločalo ministrstvo, pristojno za kmetijstvo in je z njimi soglašalo, saj so bili planski akti sprejeti in uveljavljeni. Kadar je prišlo do navzkrižnih interesov pri določanju rabe, je o najbolj smotrnih pogojih rabe zemljišč oziroma varstva kmetijskih zemljišč odločala Vlada Republike Slovenije.

5. Javno objavljeni osnutek ZKZ-C se takem načinu varovanja odreka in uvaja najhitrejši možni način trajnega zavarovanja nekaterih kmetijskih zemljišč (uveljavljajo se trajno varovana kmetijska zemljišča). Po zgolj 60-dnevni javni razgrnitvi tako opredeljenih zemljišč na ravni celotne države bi ta zemljišča trajno izvzeli iz drugih postopkov določanja pogojev smotrne rabe zemljišč. **Ne le lokalne skupnosti in lastniki zemljišč tudi Vlada Republike Slovenije bi s tem izgubila možnost, da na takšna zemljišča umesti npr.**

infrastrukturne in druge objekte, tudi v primerih, ko bi bili ti v javnem interesu in ne bi bilo nobene druge prostorske ali tehnične možnosti za njihovo umestitev. Nasprotno naj bi bila na teh zemljiščih dovoljena gradnja kmetijskih objektov, kar je sicer v nasprotju z veljavno prostorsko in gradbeno zakonodajo.

6. **Nedopustno je, da zakon v obrazložitvi ne prikaže, katera kmetijska zemljišča bodo trajno varovana in kakšni bodo kriteriji za njihovo opredelitev.** Ministrstvo, pristojno za kmetijstvo, ob osnutku zakona ne pojasnjuje morebitnih posledic njegove uveljavitve, čeprav na spletnih straneh nekaterih institucij že zasledimo objave, da bo zakon vplival na že začete projekte razvojnih osi in druge, s Strategijo prostorskega razvoja Slovenije določene odločitve.

7. **V celoti razumemo, da ministrstvo za kmetijstvo posledic uveljavitve zakona ne more predstaviti, saj ne zmore izvajati niti določil veljavnega ZKZ. Ministrstvo namreč zamuja s kategorizacijo kmetijskih zemljišč že več kot 13 let.** ZKZ je določil, da je 26. oktober 1997 skrajni rok, do katerega bi minister, pristojen za kmetijstvo, moral s podzakonskim aktom sprejeti merila za kategorizacijo kmetijskih zemljišč, kar pa se do danes ni zgodilo.

8. Ministrstvo, pristojno za kmetijstvo v obrazložitvi osnutka zakona ne navaja nobenega podatka o površini kmetijskih zemljišč, čeprav so v številnih javnih izjavah velikokrat omenjene različne številke o stanju in izgubah le teh. Javne izjave, da je Slovenija v obdobju od leta 2002 do leta 2007 izgubila 18000 ha kmetijskih zemljišč oz. skoraj 7 ha na dan, ni v obrazložitvi osnutka zakona. Prepričani smo, da ima predlagatelj zakona zelo tehtne razloge za zamolčanje podatka o tej površini, saj ga očitno črpa iz podatkov o dejanski rabi prostora, ki se odčitava iz aeroposnetkov in ni uradna evidenca o površinah zemljišč, namenjenih gradnji. Evidenca dejanske rabe namreč ne vodi ločenega podatka o površinah pozidanih zemljišč, saj jih prišteva vsem »ostalim zemljiščem«, ki nimajo nobene povezave z urbanimi površinami. Uradno evidenco bi bilo po zakonu dolžno voditi ministrstvo, pristojno za prostor, že od leta 2008 naprej, vendar je do danes še ni v vzpostavilo.

Ugotavljamo, da pripravljavec objavljenega osnutka ni navedel podatkov, njihovih virov in ne strokovnih podlag in raziskav, na katerih rešitve osnutka zakona temeljijo, kot tudi ni predstavil posledic takega predloga za druge vidike rabe prostora, pomembne za razvoj in kakovost bivanja v državi. Podatkom o tem, da je **po usklajeni evropski metodologiji spremljanja sprememb rabe zemljišč Slovenija med najmanj urbaniziranimi državami**, med državami, ki imajo nizek trend urbanizacije in med državami z najvišjim deležem kmetijskih zemljišč v uporabi glede na vsa kmetijska zemljišča, pa se pripravljavec sploh v celoti izogne. **Osntek ZKZ-C in povezano gradivo, ki sta bilo javno objavljena, zato nista skladna z resolucijo o normativni dejavnosti**, s katero je Državni zbor nedavno zavezal pripraviljavce zakonov, da pristopijo k izdelavi zakonov strokovno, na podlagi podatkov in raziskav, ki so ponovljive in v sodelovanju z javnostjo, ki ima pravico, da preveri utemeljenost izhodišč, rešitev in posledično tudi učinkov predlaganih zakonov.

Pričujoče stališče našega partnerstva je dozorelo v daljšem času aktivnega spremljanja priprav tega osnutka in je odraz različne vrste izkušenj, znanj in prakse partnerjev ter med drugim tudi neposrednega sodelovanja naših predstavnikov v pripravah tega zakonskega besedila. Prav slednje nas navdaja z največjo skrbjo in po naši oceni zahteva ostro in

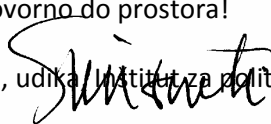
dosledno reakcijo. Ugotavljamo namreč, da **kljub pisnim pripombam in osebemu trudu ministrstvo ni prislunilo pripombam in je prezrlo opozorila, da zakon ne bo učinkovit in da bo posredno povzročil veliko novih težav, še posebej pri dolgoročnem načrtovanju skladnega prostorskega razvoja.**

V skladu z zapisanim odgovornim na ravni ministrstev in Vlade RS predlagamo, da **umaknejo osnutek ZKZ-C** v sedanji obliki iz zakonodajnega postopka ter omogočijo javno predstavitev argumentov za predlagane rešitve in vplivov, ki jih bodo le te imele na že sprejete razvojne načrte države.

Z lepimi pozdravi!

Delovna skupina v sestavi: dr. Aleš Mlakar, Izidor Jerala, mag. Jelka Hudoklin, prof.dr. Ivan Marušič, doc. dr. Alma Zavodnik Lamovšek, prof.dr. Anton Prosen

Koordinatorica Odgovorno do prostora!

Mag. Maja Simoneti, Inštitut za politike prostora

Stališče podpirajo:

- Zbornica za arhitekturo in prostor Slovenije,
- Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo ,
- Društvo krajinskih arhitektov Slovenije,
- Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo,
- Univerza v Ljubljani, Fakulteta za arhitekturo,
- Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo ,
- Društvo urbanistov in prostorskih planerjev Slovenije,
- Zveza geodetov Slovenije,
- Inštitut za politike prostora in Zavod za prostorsko kulturo Trajekt.

Poslano:

- mag. Dejan Židan, Minister za kmetijstvo
- partnerji projekta Odgovorno do prostora!

*To sporočilo je rezultat projekta **Odgovorno do prostora!***

Projekt OdPje način organiziranega prizadevanja civilne družbe za spremembe v urejanju prostora v Republiki Sloveniji. Partnerji projekta s svojim delovanjem opozarjajo ministra za okolje in prostor ter Vlado RS, da je urejanje prostora v Sloveniji z vsakim novim posegom v zakonodajo le še bolj neučinkovito in da je dozorel čas za res korenite in utemeljene spremembe. Februarja 2010 so bili na posvetu v Državnem svetu oblikovani sklepi, ki povzemajo pričakovanja projektne skupine in podpornikov:

- 1 - izdelati **oceno stanja v prostoru** in urediti sistem stalnega spremljanja stanja;*
- 2 - izdelati multidisciplinarno analizo sistema urejanja prostora in zagotoviti **vrednotenje prostorskih razsežnosti razvojnih programov in politik na ravni države;***
- 3 - na ravni Vlade RS organizirati **službo za urejanje prostora** (= načrtovanje, gradnja, varstva, raba, vzdrževanje in prenova vseh sestavin prostora);*
- 4 - uvesti stalno **javno poročanje o vseh vidikih urejanja** prostora ter zagotoviti formalne in druge (finance, znanje, čas) pogoje za bolj **učinkovito vključevanje javnosti v zadeve s področja urejanja prostora;***
- 5 - podpreti **razvojno raziskovalno prakso** na področju urejanja prostora;*
- 6 - urediti zakonodajni okvir urejanja prostora in zagotoviti njegovo učinkovito izvajanje.*